

پاراستن و پرزگرتن له نه ریته کومه لایه تی و میژوو ییه کانی گه له که مان، ئاسانکار ییه که بۆ به دهوله تبوونمان.

به هوی خه مخوریم بۆ دۆزینه وهی ریگا راست و دروسته کانی شیوهی کۆکردنه وهی خه لک به مه بهستی په ره سه ندنی خه باتی نه ته وهی، شویندۆزییه کی زۆرم کردوه به شوین به شیک له میژووی نه ته وه کانی دیکه ی هاوشیوهی ئیمه ی کورد که نه یاریان زۆر بووه، و به لام ئه وان سه ره نه نجام سه رکه وتنیان به دهسته ئیاوه. جا ئه و شویندۆزییه، چی به شیوهی خویندنه وهی په رتووک، یا دیداری که سایه تی ولایه نه کان، یا بینین و گوینگرتن له فیلم و دهنگه کۆمینتاریه کان بووه.

یه کیک له و نه ته وانه جووه کانی ئیسرائیلین. باش ووردبوونه وهی که زۆر له شیوهی خه باتی گشت پارتیه سیاسییه کان و ریخراوه به رینه کانیان له ئاست جیهان، نه مدیت هیچ کام له و پارت و ریخراوانه له سه ده کانی پیشو، له سه رده مانی خه باتیان له قوناغی پرزگاری، هیرش به رن بۆ هیچ کام له نه ریتانانه ی که سه دان ساله، کومه لگا که بیان له گه لی راهاتووه بیات، له سه ره وهی هه موو نه ریته کان، نه ریت و روتیناته ئاینیه کانیان. دیاره زۆر له سه رکرده کانی پیشو و ترو ئیستای ئیسرائیل، بۆ خوینان زۆر په پیره وی ئاینه کان نه بوون، و وهک تاک لایک بوون، به لام له و کاره بیان مه به ستیان ئه وه بووه، که ده بیت به شیوه یه ک خه بات بکه ن، که هاونه ته وه و هاوخوینه کانی خوینان، که له هه موو دۆستانی جیهانیان زیاتر جیگای بروایه و پشت و په نای هه موو خوش و ناخوشیه کانیان، نه ره نجین. هه ره به و شیوه یه توانیان له سه رده مانی قوناغی پرزگارییدا یه ک ده نگیه کی تابه ت، وهک ته ریه ته تیکی فه رزکراو، هه موو هاوولاتییه کی ئیسرائیلی ئه رکی به ده وله تبوونی خرایه ئه ستۆ و ئه وانیش چوون له به رزه وهندی خوینان و ئاین و نه ریت و ئاینده بیان ده زانی، به کرده وه جیه جییان کرد.

ئه وهی به خه باتی سیاسی و دیپلوماسی بۆیکرا، ئه رکی پیسپیردرا، خه لکانی مه ده نی و ساده کانی، به ئابوونه ی فه رزکراو له ریگه ی فتوای ئاینه کانیان، به گرنگیدان به کشت و کال، و په ره پیدانی کال خومالییه کانیان. به هونه ر و بازرگانی و ده زگا جیاوازه کانه وه، هه ره یه که وه به شیوه یه ک ئه رکیکی گرنگیان به ریوه برد، و له ئاکامدا دینمان که له ولاتیکی بچوو که وه بوون به ولاتیکی زله یزی جیهانی. له و سه رده مانه ی که ئه و خا که له ژیر ده سه لاتی به ریتانیا بوو، هیندیک له سه رچاوه کان باس له وه ده که ن، که تا سالی ۱۹۲۳ ته نیا ۴% خاک و جوگرافیا که ی به هی ئیسرائیل ما بوو، که ۱۴%

پیکهاته که شیان به جوو ده زانی، چوون له و سه رده مانانه دا هه موو جووه کان به ناچاری په ریوه ی ولاتانی جیهان بوو بوون. هه ره له سالی ۱۹۲۱ کاتیک جووه کان هه ستیان به و مه ترسییه کردبوو، بۆ سه رخاک و نه ته وه که بیان، جوولانه وهی (هاگانا) که جوولانه وه یه کی سه ربازی بوو پیکه ئینا، له و ریگه وه خه ریکی کۆکردنه وهی چهک و ته قه مه نی بوون، بۆ گه وره کردن و به هیزکردنی جوولانه وه که بیان و دوورخستنه وهی مه ترسی له سه ر خا که که بیان به هوی لیزانین و چالاکي ئه و جوولانه وه، وره و باوه ر له ناو جووه کاندایه رزبووه وه، وای لیها ت که به ریتانیه کانیان حیسابیک بۆ پیداکری و خوړاگری جووه کان بکه ن، به و شیوه توانیان ده ست به سه ر به شیک دیکه ی خا که که بیان بگرنه وه، واته پانتایی خا که که بیان له ۴ بۆ ۷% به رزکرایه وه، سه ر ژمی ره که شیان له ۱۴ بۆ ۳۰% زیادکرا. هه ره به و شیوه تا ۱۹۴۷ واته ۲ سال دوا ی شه ری دووه می جیهانی، و کشانه وهی به ریتانیا له ناوچه که، جووه کان توانیان کاریکی وابکه ن، که به دانپیدانانی فه رمی نه ته وه یه کگرتووه کان له و کاته دا پیوانه که گه یشته ۵۶،۵ خا که که ی که وته به ر ئیسرائیل و ۴۳ به ره له ستین. له سالی ۱۹۴۸

ویرای دژایه‌تی کردین چهن‌دین ولات، به‌سه‌رۆکایه‌تی داود بنگۆریۆن ده‌وله‌تی سه‌ربه‌خۆیی خۆیان راگه‌یاند، و تا کاتی نووسینی ئەم بابەته، سه‌رژمیری پیکهاته‌که گه‌یشتووه‌ته ۱،۷۴% جوو (یه‌هودی) واته ژماره‌ی یه‌هودی به‌هۆی گه‌وره‌بوونی خیزانه‌وه گه‌یشتووه ۹،۱۳۶،۰۰۰، وه‌عه‌ره‌ب ۲۱% بیجگه‌ له‌عه‌ره‌ب و یه‌هودیش ۴،۹% . پیکهاته‌ی دیکه‌ی تیدا ده‌ژین،

به‌رپه‌ی سه‌رکه‌وتنی هه‌ر نه‌ته‌وه‌یه‌ک، یه‌که‌رپزی خه‌لک وگه‌له‌که‌یه‌تی، که ئاوریک له‌هۆشیاری و لیزانی ئه‌وان ده‌ده‌ینه‌وه، به‌و هۆیه‌وه توانیان یه‌کیتی یه‌که‌رپزی فه‌رز بکه‌ن، و ئاکامه‌که‌شی ئه‌وه بووه، که له‌ سه‌ره‌تاوه له‌ ۴% خاکه‌که‌یان به‌ ده‌سته‌وه بوو، به‌لام ئیستا گه‌شتووه‌ته ۷۴% خاکه‌که، بوون به‌ یه‌کیک له‌ گرنگترین ولاته‌کانی جیهانی، له‌ ئاست سیاسه‌تی نیو ده‌وله‌تی، دیپلۆماسی، هه‌روه‌ها له‌ بواره‌کانی سه‌ربازی و ئابوریاد.

گرنگیه‌کی دیکه‌ی ئه‌و ولاته‌ له‌ پاش سه‌ربه‌خۆبوونیان، به‌هۆی لیها‌تووبیان له‌ بواره‌کانی ته‌کنۆلۆژیای گشتی و سه‌ربازی، زۆر له‌ ولاتانی عه‌ره‌بی و ئیسلامیشیان وادار و ناچار کرد، که پپوه‌ندییه‌کانیان له‌گه‌لیان باش بکه‌نه‌وه، و له‌ ئیستادا له‌ پایته‌ختی زۆربه‌ی ولاتانی ئیسلامی بالۆیزی ئیسرائیل بوونی هه‌یه، و هه‌روه‌ها به‌ پپچه‌وانه‌که‌شی هی زۆربه‌ی ولاتانی ئیسلامیش له‌ پایته‌ختی ولاتی ئه‌وان هه‌یه.

له‌ ناوه‌رۆکی ئەم نووسینه‌م، مه‌به‌ستم ئه‌وه‌یه که هیندیك کهس و لایه‌نی سیاسی، که خاوه‌نی ئایدۆلۆژیایه‌کی میژوو به‌ سه‌رچوو (ئیکسپایر) ن، که له‌وانه‌یه له‌ ته‌واوی رۆژه‌لاتی کوردستان، ۲۰۰ کهس به‌ ته‌واوی له‌و ئایدۆلۆژیایه‌ تینه‌گات، یا ئه‌سله‌ن هه‌ر له‌ ناوه‌که‌شی بیزار بن، ده‌یانه‌وئ به‌وشیوه خه‌بات بۆ رزگاری ولات بکه‌ن، هه‌ر ئه‌و جووره‌ لایه‌نانه له‌ ریگه‌ی راگه‌یاندن و کرداره‌کانیان هی‌رش ده‌که‌نه سه‌ر نه‌ریته‌کانی ۹۵% کۆمه‌لگا کانیا، دیاره مه‌به‌ستم له‌وه نییه که هه‌موو کۆمه‌لگای ئیهمه‌ی کورد خاوه‌ن یه‌ک جوور ئاین یا یه‌ک جوور نه‌ریت بیت، به‌ پپچه‌وانه‌وه هه‌ر له‌ رۆژه‌لاتی چهن‌دین ئاین و نه‌ریتی کۆمه‌لایه‌تی باش هه‌ن، که هۆکارن بۆ کۆکردنه‌وه و یه‌که‌ده‌نگکردنی خه‌لک. که‌وابیت بۆ گه‌یشتن به‌ رزگاری یه‌که‌جاری گه‌له‌که‌مان، بۆ دروستکردنی یه‌که‌ریزی مالی کورد، له‌ پیناوه‌وله‌تی سه‌ربه‌خۆیی کوردستان، پپویسته به‌ هه‌موومانه‌وه ئاگامان له‌ پپروژییه‌کانی خه‌لک بیت، له‌ هه‌ولیی ئاشتکردنه‌وه و یه‌که‌ریزی خه‌لکه‌که‌ماندا بین، و هه‌ولنه‌ده‌ین په‌لاماری پپروژییه‌کانی کۆمه‌لگا که‌مان ده‌ین، واته ئه‌و نه‌ریت و باوگه‌له‌ی که سه‌دان سا‌له‌ له‌گه‌لی هاتوون، له‌ هه‌مووی گرنگتر پاراستنی شیرازه‌ی خیزانی، و گرنگیدان به‌ گه‌وره‌بوون و زۆر بوونی بنه‌ماله‌کان. و له‌ زۆر بواری دیکه‌شدا.

به‌و کرده‌وه هه‌لانه‌ی پپشوومان هه‌میشه ریگه‌مان بۆ دوژمنان و داگیرکه‌ران خۆشکردوو، که ئه‌وان له‌و بۆشاییه‌که‌ لکوه‌رگرن و تا راده‌یه‌کی که‌میش بووبیت، دزه بکه‌ن نیو پیکهاته‌کانی کوردستانه‌وه.

سه‌رچاوه : کتییی هه‌نگاوه‌کان بۆ سه‌ربه‌خۆیی: نووسینی عارف باوه‌جانی